

Vesiliikennelain kokonaisuudistus

Luonnos hallituksen esitykseksi vesiliikennelainsäädännön
ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

LIIKENNE- JA
VIESTINTÄMINISTERIÖ

Tausta

- Nykyinen vesillä liikkujan käyttäytymistä velvoittava sääntely on hajallaan eri laeissa, asetuksissa ja alemman asteisessa sääntelyssä, on osittain vanhentunutta eikä täytä perustuslain vaatimuksia
- Viranomaisten roolit ovat epäselvät
- Veneilijät eivät tunne riittävästi vesiliikenteen liikennesääntöjä
- Merilain ja vesiliikennelain suhde toisiinsa epäselvä –merilaki koskee pääasiassa kauppamerenkulkua, mutta tapauskohtaisesti voi soveltaa veneilyyn (oikeuskäytäntö kuitenkin osoittanut ettei merilain päällikkösääntely ankarine sanktioineen sovellu veneilyyn - ns. Selänteen tapaus). Vesiliikennelain vesilläliikkujan yleiset velvoitteet koskevat myös kauppamerenkulkua
- Veneilyn oman päällikkösääntelyn puute haittaa valvontaa ja automaation edistämistä
- Vuokravenesääntely on hyvin byrokraattista katsastus- ja teknisine määräyksineen
- Vesiliikenteen sanktiot eivät ole ajanmukaisia. Tieliikenteessä parhaillaan sanktiouudistus vireillä
- Kokonaisuudistuksesta tehty arviomuistio oli lausunnolla kesällä 2017 ja lausunnot on otettu huomioon (esim. rikoslain ruorijuoppoudenpromillerajan muutosta tai pelastusliivien käyttöpakkoa ei kannatettu- eikä niitä siis sisälly esitykseen)

Keskeiset muutokset 1

1. Vesiliikenteen liikennesääntöjen uudistaminen ja kokoaminen yhteen lakiin

- Vesillä liikkujan käyttäytymisen periaatteet ja yleiset säännöt kirjattu
- Sääntelyn pohjana kv. Meriteiden säännöt - jo 1970-luvulta asti Suomeakin sitova kv. sopimus (yhteen törmäämisen ehkäiseminen). Koskee kaikkia vesilläliikkuja tietyillä vesialueilla, kuten avomerellä. Sellaisenaan sovellettava – siksi esityksessä myös viittauksia ko. sopimuksen kohtiin
- Muita alueita kuten kanavia (ml. Saimaan kanavaa), avoimia siltoja ja sisävesiä koskevat säännöt koottu osaksi kokonaisuutta sujuvoittaen samalla ao. sääntelyä
- Vaikutukset: Selkeyttää sääntelyä, lisää ymmärrystä oikeaan vesillä liikkumiseen ja lisää siten turvallisuutta

2. Huviveneiden uusi päällikkösääntely

- Päällikkö = henkilö, joka tosiasiallisesti ohjailee tai hallitsee vesikulkuneuvoa (ei tarvitse olla vesikulkuneuvossa)
- Päällikön vastuulla se, että : a. matkustajilla pelastusliivit puettuna olosuhteiden, kuten sään tai aallokon niin vaatiessa, b. vesikulkuneuvo turvallinen aiotulle matkalle, c. moottoriveneen ja yli 5 m purjeveneeseen varusteet kunnossa ja helposti saatavilla ja d. merikarttoja käytettävissä jos matka edellyttää reitinsuunnittelua
- Vastuut lähtökohtaisesti samat kuin kauppamerenkulussa merilaissa, mutta sääntely kevyempää ja sanktiot lievemmät (vesiliikennesanktio, sakko)
- Vaikutukset: Edistää vastuullisuutta ja turvallisuutta, helpottaa valvontaa (nykyisin vain kuljettaja vastuussa ja säännöksiä voidaan kiertää), helpottaa automaation käyttöönottoa

Keskeiset muutokset 2

3. Vuokravenesääntelyn keventäminen

- Kaikista vuokraveneiden katsastuksista luovutaan – vuokrattavat veneet tavallisiksi huviveneiksi (huviveneillä ei ole ollut eikä esitetä katsastusvaatimuksia, uusien huviveneiden kuitenkin yhä täytettävä huvivenelain tekniset vaatimukset - EU:n huvivenedirektiivi)
- Laissa kuitenkin perälautana veneen vuokralle antajaa koskevat yleiset velvoitteet (vastuu luovutushetkellä veneen turvallisuudesta ko. vesialueelle ja sen olosuhteisiin, vastuu riittävästä opastuksesta veneen turvalliseen käyttöön) ja mahdollisuus antaa jatkossa teknisiä määräyksiä mm. vuokraveneiden laitteista ja varusteista
- Vuokraveneitä jatkossa vain miehitetyt vuokraveneet (= muussa kuin säännöllisessä liikenteessä miehitettynä vuokratut huviveneet, joissa max. 12 matkustajaa, rungon pituus max. 24 m – ei pieni tehoiset, ei soutuveneet tms.)
- Merilain soveltuvuus miehitettyihin vuokraveneisiin selkeytettäisiin - vuokravenetoiminta jatkossa kauppamerenkulkua ja siihen sovellettaisiin merilain ankaria päällikkösäännöksiä vain jos vesikulkuneuvoa käytetään pääasiallisesti vuokraveneenä tulonhankkimistarkoituksessa korvausta vastaan
- Miehitettyjen vuokraveneiden pätevyysvaatimuksiin vastaava muutos - vuokraveneen kuljettajankirja vaadittaisiin jos vesikulkuneuvoa käytetään pääasiallisesti vuokraveneenä tulonhankkimistarkoituksessa korvausta vastaan (liikennepalvelulain muutos)
- Muussa miehitetyssä vuokravenetoiminnassa sovellettaisiin kuitenkin tämän lain päällikkösääntelyä sanktioineen ja vaaratilanteissa rikoslakia (liikenneturvallisuuden vaarantaminen ym)
- Vaikutukset: mahdollistaa veneilyharrastuksen yhä useammalle, jakamistalouden ja uusien palveluiden synnyn, keventää viranomaistoimintaa ja vähentää hallinnollista taakkaa, helpottaa meripelastustoimeen ja muuhun vapaaehtoistoimeen liittyvää veneenvuokrausta

Keskeiset muutokset 3 ja muut ehdotukset

4. Sanktiojärjestelmän ajanmukaistaminen ml. liikennevirhemaksujärjestelmän toteuttaminen TLL:n mallin mukaan

- Eri säädöksissä olleet sanktiot kootaan vesiliikennelakiin
- Rikoslakia (RL) sovelletaan yhä aina jos teko omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen henkilön turvallisuudelle (liikenneturvallisuuden vaarantaminen)
- vesiliikennelain vesiliikenneriikokos – lievemmistä teoista, joihin RL tai liikennevirhemaksu ei sovellu (esim. lievät päällikkösäätelyn ja veneen luovuttajaa koskevan säätelyn rikkomukset ja merenkulun turvalaitteisiin kohdistuvat teot - päiväsakko)
- Liikennevirhemaksujärjestelmän toteuttaminen – lähtökohdat samat kuin tieliikennelain uudistuksessa- OM:n Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuosille 2013 – 2025 (hallituksen kivijalkahanke) todettu tarve vähentää rikosoikeudellisia sanktiota ja selvittää hallinnollisten sanktioiden käyttöönotto
- Liikennevirhemaksu lähtökohtaisesti hallinnollinen sanktio, lievimmistä teoista, pohjana nykyinen rikesakkolaki, teot arvioitu uudestaan (esim. liikennesääntöjen ja valo-opasteiden noudattamatta jättäminen)
- Itse maksut lähtökohtaisesti saman tasoiset kuin nykyisessä rikesakkolaissa
- Otettu huomioon tieliikennelakiehdotusta koskevat eduskunnan PeVL:n ja LaVL:n lausunnot – vesikulkuneuvokohtaista liikennevirhemaksua ei toteutettaisi, koska automaattivalvonta vesillä ei vielä mahdollista tarkkaa päällikön kuvaamista siten kuin tieliikenteessä (vain rekisteritunnuksen). Automaation kehittyessä (dronit ym) voidaan helpommin muuttaa lakia kun jo nyt muutettu tietojärjestelmät
- Laki voimaan samanaikaisesti TLL:n kanssa koska poliisin tietojärjestelmämuutos (rikesakoista luopuminen liikenteessä) pitää toteuttaa yhteisenä

Muut ehdotukset

- Vesiväylien merkitsemistä ja vesiliikenteen ohjaamista (merenkulun turvalaitteet, liikennemerkit, valo-opasteet) koskevan säätelyn yhteen kokoaminen
- Vesiliikenteen alueellisten ja vesikulkuneuvotyyppiä koskevien kieltojen ja rajoitusten säätelyn ajanmukaistaminen (viranomaisten työnjakouudistus)
- Vesikulkuneuvojen rekisteröintivelvollisuutta koskevan säätelyn ajanmukaistaminen (ml. Vesikulkuneuvorekisterilain kumoaminen)
- Huvialuksia koskevat nykyiset pätevyysvaatimukset (siirto laivaväkilaista tähän lakiin, kv. säätelyä, isot alukset, ei ammattimaista)